

Voor de herijking van de Landbouwwisie heeft provincie Utrecht zeven dialoogtafels georganiseerd. De dialoogtafels zijn een vervolg op de [twee gebiedsbijeenkomsten](#) die begin juni hebben plaatsgevonden. Daar is met een brede groep stakeholders een globaal wensbeeld geschetst voor hoe de landbouw er over 20 jaar uitziet. Tijdens de dialoogtafels hebben we met een beperkte groep (8 à 10 personen) stakeholders doorgepraat over die wensbeelden, en wat er voor nodig is om die te bereiken.

Meer informatie over de Landbouwwisie is te vinden op de [website](#) van de provincie Utrecht. Ook kunt u een mail sturen aan het kernteam Landbouwwisie: landbouwwisie@provincie-utrecht.nl

Dialoogtafel 1: Verdienmodellen	18 augustus 2017
<p>Marcel Vijn van de Wageningen University & Research hield een presentatie over verdienmodellen en multifunctionele landbouw. Drie belangrijke strategieën voor een verdienmodel worden onderscheiden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kostprijsverlaging (veelal schaalvergroting); - verdieping (meer toegevoegde waarde aan je product geven); - verbreding (multifunctionele landbouw). <p>In de hierop volgende dialoog zijn de trends over 20 jaar besproken, o.a. circulaire economie, klimaat en voedselveiligheid. Men vraagt de provincie op zoek te gaan naar actief partnerschap, ruimte te bieden voor gebiedswensen en kennisuitwisseling te stimuleren.</p> <p>In een robuust verdienmodel moet het maatschappelijke rendement financieel ook terecht komen bij de agrariër. Subsidies zijn hooguit een sluitstuk in de ondersteuning van de landbouw.</p>	<p>Deelnemers</p> <ul style="list-style-type: none"> • Agrarisch Collectief (Binnenveld) • FrieslandCampina, agrariër • LTO Noord • Rabobank, hoofd agriteam • Waterschap Vallei en Veluwe • Wageningen University & Research • Provincie Utrecht
Dialoogtafel 2: Landbouwstructuur	29 augustus 2017
<p>Kavelruil klinkt sommigen misschien 'wat stoffig' in de oren en men denkt hierbij al gauw aan ellenlange procedures, maar dat beeld klopt al lang niet meer. En ruilen van grond blijft actueel. Niet alleen om de landbouwstructuur aan te passen aan de eisen van morgen, maar juist ook omdat er bijna altijd andere maatschappelijke opgaven spelen in een gebied. Alleen in een gezamenlijk integraal kavelruilproces kom je dan 'waar je wezen wilt'. Hierbij moeten overheden en grondeigenaren als gelijkwaardige partners samenwerken en ook bereid zijn soms 'wat water bij de wijn' te doen. Dit kan snel: in een periode van één tot drie jaar. Zeker als er extra ruilgrond kan worden ingezet.</p>	<p>Deelnemers</p> <ul style="list-style-type: none"> • Agrariër • Gemeente Woerden • Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden Kadaster • Kavelruilcoördinator (Optifield) • Provincie Utrecht
Dialoogtafel 3: Bodemdaling / Veenweide	30 augustus 2017
<p>Voor landbouw en veenbodemdaling was de centrale vraag: Hoe kan je rendabel blijven boeren, terwijl de bodemdaling drastisch wordt afgeremd? Het ontwikkelen van kennis van maatregelen om bodemdaling te voorkomen en het uitdragen ervan wordt gezien als taak voor de provincie. Naast onderwaterdrainage moeten er nog meer maatregelen ontwikkeld worden om bodemdaling te remmen. De uitdaging is om na de voorlopers, de grote middengroep mee te krijgen om maatregelen te nemen. Minstens moet de overheid duidelijk en consistent zijn in haar beleid om het juiste klimaat te scheppen zodat de agrariër de juiste maatregelen neemt. Hiertoe is het wenselijk dat provincies en waterschappen gezamenlijk optrekken en een programma opstellen. Ook het Rijk wordt gevraagd verantwoordelijkheid te nemen. De (Europese) discussies over CO₂-uitstoot uit de landbouw zullen effect hebben op de discussies over de veenbodemdaling. Waarschijnlijk zal de zuivelsector hierin een rol spelen. Hierop moet de provincie inspelen en de kans grijpen.</p>	<p>Deelnemers</p> <ul style="list-style-type: none"> • Agrariërs • AGV/Waternet • Boerenverstand • Expertgroep Rijk over Bodemdaling • Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden • Stichting Groene Hart • Wageningen University & Research • Veenweiden Innovatiecentrum • Provincie Utrecht

Dialoogtafel 4: Kringlopen en circulaire economie	30 augustus 2017
<p>Aandacht van de boer voor de stofkringlopen en verbetering van de benutting van mineralen levert voordeel op voor de boer en voor het milieu. Bij kringlooplandbouw is het motto 'meer uit minder'. Dat wil zeggen: niet blindstaren op maximale producties, maar streven naar een optimale productie, waarbij een goede opbrengst wordt gehaald met zo weinig mogelijk aankoop van (kracht)voer en kunstmest.</p> <p>Bij kringlooplandbouw staat behoud en verbetering van de bodemkwaliteit centraal. Samenhangende aspecten daarbij zijn opbouw organische stofgehalte, bodemstructuur en watervasthoudend vermogen. Dit vraagt een lange termijn aanpak met aandacht voor diversiteit van bodems.</p>	<p>Deelnemers</p> <ul style="list-style-type: none"> • Boerenverstand • Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden • Agrariër • Natuur- en Milieufederatie Utrecht • ORG-ID • Provincie Utrecht
Dialoogtafel 5: Regiospecifieke benadering	4 september 2017
<p>Na de inleiding van Paul Roncken (onafhankelijk ruimtelijk adviseur provincie Utrecht) is het onderwerp zeer breed besproken.</p> <p>Kansen om een regiospecifieke benadering te kiezen voor de landbouw ligt in de ontwikkeling van de natuurinclusieve aanpak. Daarnaast is ook de waterproblematiek een aanknopingspunt die verschilt per landschapstype (zand, klei en veen).</p> <p>Een gebiedsgerichte aanpak vraagt in het licht van de omgevingskwaliteit van de omgevingswet om een balansafweging. Daarbij is van tevoren een kader vastgesteld en gaan afspraken gemaakt worden over de plussen en de minnen in een plan.</p> <p>Een verdere verdieping zal nodig zijn. Belangrijkste punten om over door te praten zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bodem-ecosysteem als basis van duurzame aanpak; - water is aanknopingspunt; - positieve balansafweging in gebiedsontwikkelingen. 	<p>Deelnemers</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden • Utrechts Landschap • Gebiedscoöperatie O-gen • Programmabureau Utrecht-West • Stichting Milieuzorg Zeist e.o. / IVN De Bilt • Vrije Universiteit • Provincie Utrecht
Dialoogtafel 6: Gezondheid	5 september 2017
<p>Dick Heederik van de Universiteit Utrecht hield een inleiding over de negatieve relatie tussen veehouderij en gezondheid. Mieke Doesburg van de GGD benadrukte de positieve relatie.</p> <p>Opvallende punten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de veehouderij is niet eerder gereguleerd vanuit humane gezondheid en onderzoek op dit terrein staat in de kinderschoenen; - het begrip gezondheid is niet eenduidig; - soms hoeft je niet meer feiten te hebben om emoties de baas te worden. <p>Als mogelijke rol voor de provincie kwamen onderwerpen naar voren zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nieuwe partners met elkaar in gesprek brengen; - actuele kennis delen, ontwikkelingen gaan snel; - op onderdelen het RO-beleid opnieuw beschouwen (behoefte aan maatwerk, consumentenbinding, moderne reconstructie, waarderingmodel). 	<p>Deelnemers</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gemeente Renswoude • GGD regio Utrecht • LTO Noord • Milieucentrum Utrecht • Omgevingsdienst Regio Utrecht • Stromend Water / Leader • Universiteit Utrecht • Provincie Utrecht

Dialogotafel 7: Bijeenkomst natuurinclusieve landbouw

Wim Dijkman van CLM hield een presentatie over natuurinclusieve landbouw. Opvallende punten uit de discussie die daarop volgde:

Algemeen

- Natuurinclusieve landbouw zien als een andere manier van landbouw met een goed verdienmodel dat zichzelf betaalt.
- Het is belangrijk het onderwerp nu voorbij de pilots en op de erven te krijgen.
- Zorg voor een laagdrempelige uitwerking waar de boer iets mee kan.
- Maatwerk per regio (bijv. relatie bodemdaling), ligging en soort bedrijf.

Samenwerking

- Verder intensiveren van de samenwerking met organisaties als Staatsbosbeheer, andere natuurorganisaties, Friesland Campina en de Rabobank.

Rol provincie

- De wens is uitgesproken voor een overkoepelende rol door de provincie, actieve partijen kennen en verbinden.
- Belemmeringen bestrijden (vanuit wet- en regelgeving).

Deelnemers

- Agrariërs
- Agrarisch Collectief oost
- BoerenNatuur
- CLM Onderzoek en Advies
- Commonland
- Natuur- en Milieufederatie Utrecht
- Gebiedscoöperatie O-gen
- Programmabureau Utrecht-West
- Provincie Utrecht